

Beslut

Datum 2024-01-12
Dnr RAÄ-2023-1631

Avdelning Kulturmiljöavdelningen
Enhet Enheten för
Bebyggelseutveckling

Skyddsbestämmelser för det utökade statliga byggnadsminnet Marinbasen Karlskrona (Sydkustens Örlogsbas), del av fastigheterna Anckarstjerna 1, Karlskrona 2:29, Karlskrona 4:17, Liewen 6, Von Gerdtén 39, Karlskrona kommun, Blekinge län

Beslut

Riksantikvarieämbetet beslutar att bilagan "Skyddsbestämmelser för det statliga byggnadsminnet Marinbasen Karlskrona (Sydkustens Örlogsbas), del av fastigheterna Anckarstjerna 1, Karlskrona 2:29, Karlskrona 4:17, Liewen 6, Von Gerdtén 39, Karlskrona kommun, Blekinge län" ska gälla för det statliga byggnadsminnet Marinbasen Karlskrona (Sydkustens Örlogsbas), del av fastigheterna Anckarstjerna 1, Karlskrona 2:29, Karlskrona 4:17, Liewen 6, Von Gerdtén 39, Karlskrona.

Skälen för beslutet

Marinbasen Karlskrona är statligt byggnadsminne sedan 1935. År 1995 upprättades skyddsbestämmelser. År 2000 jämkades skyddsbestämmelserna med tillägg av markskydd för Auroraområdet. Enligt regeringsbeslut den 30 mars 2023 har det statliga byggnadsminnet utökats till att även omfatta ett antal byggnader som var enskilda byggnadsminnen enligt kulturmiljölagen (1988:950), ett fåtal byggnader som saknade skyddsklassning och markskydd för områdena Hokvinden, Västra kölhavningsbron och Västra Lindholmen.

Enligt 6 § förordningen (2013:558) om statliga byggnadsminnen ska Riksantikvarieämbetet genom skyddsbestämmelser ange på vilket sätt byggnadsminnet ska vårdas och underhållas och i vilka avseenden det inte får ändras. Enligt 8 § samma förordning kan Riksantikvarieämbetet ändra skyddsbestämmelser om skyddsbestämmelserna för ett statligt byggnadsminne medför hinder, olägenheter eller kostnader som inte står i rimligt förhållande till byggnadsminnets betydelse.

Riksantikvarieämbetet remitterade, den 4 september 2023, förslag till skyddsbestämmelser till Fortifikationsverket och Statens fastighetsverk. Statens

Riksantikvarieämbetet
Box 1114
621 22 Visby
Tel 08-5191 8000
E-post registrator@raa.se
www.raa.se
Org.nr 202100-1090
Bankgiro 5052-3620

fastighetsverk angav i sitt remissvar den 21 september 2023 att de önskar att det förtydligas att murar med nummer 904 och nummer 923 förvaltas av myndigheten. Statens fastighetsverk är positiva till att anläggningarna får historik, kulturhistorisk beskrivning, beskrivning av anläggningarna och förtydligande kartor.

Fortifikationsverket angav i sitt remissvar den 20 november 2023 att de önskar att det förtydligas att skyddet för byggnad 341 Pjäsverkstaden omfattar den östra och den västra längan. Handlingarna har uppdaterats efter synpunkter.

Riksantikvarieämbetet bör därför nu fastställa skyddsbestämmelserna.

Detta beslut har fattats av överantikvarien Susanne Thedéen efter föredragning av utredare Ulrika Haraldsson. Även avdelningschefen Marja-Leena Pilvesmaa, enhetschefen Christian Runeby, enhetschefen Lotta Boss och chefsjuristen Maria Westergren har varit med om den slutliga handläggningen.

Beslutet har signerats elektroniskt och saknar därför namnunderskrift.

Bilaga: Skyddsbestämmelser

Kopia till: Länsstyrelsen i Blekinge län, Blekinge museum, Karlskrona kommun, RAÄ/Bebyggelseregistret

Skyddsbestämmelser för det statliga byggnadsminnet Marinbasen Karlskrona (Sydkustens Örlogsbas), del av fastigheterna Anckarstjerna 1, Karlskrona 2:29, Karlskrona 4:17, Liewen 6, Von Gerdten 39, Karlskrona kommun, Blekinge län

Det statliga byggnadsminnet omfattar delar av Marinbasen och däri belägna byggnader, anläggningar och avgränsade områden enligt bilagda kartor.

Kategori A (exteriör, stomme, plan och fast inredning)

193	Gamla bildhuggarverkstaden
210	Mönstersalsbyggnaden
304	Inventariékammare I
347	Tygkontoret
383	Lindholmsvakten
433	Badstuga
435	Repslagarbanan
502	Skeppsgossekasernen
552	Amiralitetskyrkan (Ulrika Pia)
881	Varvschefsbostället (Chapmanbostället)
886	Ekipagemästarbostället
889	Tygmästarbostället
921	Sjöofficersmässen

Kategori B (exteriör, stomme och plan)

204	Chapmanporten med mur
205	Förråd Kansligatan (Stora förrådet)
212	Ekipagekontoret
248	Hokvinden
300	Högvaktsbyggnaden
384	Gamla pumphuset
390	Basplatsskjulet
396	Virkesskjul 8 Granknäskjulet
397	Virkesskjul 9
399	Virkesskjul 10
402	Vasaskjulet
408	Virkesskjul 12 Slitaget

409	Virkesskjul 13, 14 och 15 Fyrkanten
416	Inventariékammare II
425	MTB-hallen
429	Hampförrådet
551	Amiralitetsklockstapeln
563	Läkarbostället
564	Bastion Aurora (med Gamla sjukhuset)
580	Sängpersedelförrådet
882	Tvättstuga
887	Uthus (vedbod)
890	Uthus (vedbod)
902	Bostadshus

Kategori C (exteriör)

203	Materialförrådet
209	Gamla kansliet
269	Spirkran Västra kölhavningsbron
270	Spelhus Västra kölhavningsbron
296	Spruthuset
313	Cisternskjulet
320	Mur söder om Amiralitetskyrkan
341	Pjäswerkstaden (den östra och den västra längan)
349	Mur vid klosterporten
351	Tyghuset
385	Polhemsdockan
388	Skjul för stävornament
389	Skjul för galjonsbilder
440	Varvsmuren/Lindholmsvallen
446	Västra kölhavningsbron
464	Finska kyrkan
501	Ankarstierna exercishus (Gymnastikbyggnad)
553	Pastorsexpedition
561	Skolbyggnad
581	Trolle exercishus (Gymnastikbyggnad)
582	Kasern Najaden
584	KÖS kanslibyggnad
586	Kasern Jarramas
883	Förrådsställare
888	Uthus (garage)
891	Avträde
901	Kronostallet
904	Slutningsmur (förvaltas av SFV)

922	Uthus (vid Sjöofficersmässen)
923	Sträckningsmur (förvaltas av SFV)
924	Uthus (vid Sjöofficersmässen)

Följande skyddsbestämmelser ska gälla för byggnadsminnet:

1. Mark, träd och vegetation inom de avgränsade områdena Auroraparken, Gröna gången och markområdet på Lindholmen ska vårdas och underhållas så att områdenas utseende och karaktär inte förvanskas. Dessa områden får inte ytterligare bebyggas eller på annat sätt förändras.
2. Byggnaderna och anläggningarna ska vårdas och underhållas så att de inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten ska utföras med material och metoder som är anpassade till byggnadernas och anläggningarnas egenart på ett sådant sätt att de kulturhistoriska värdena bevaras.
3. Byggnaderna och anläggningarna får inte rivas, flyttas, byggas om, byggas till eller på annat sätt förändras till sin exteriör.
4. I byggnader av kategori A och B får ingrepp inte göras i byggnadernas äldre stommar eller planlösningar. Undantag från förbud mot ingrepp i stomme gäller håltagning upp till 30 mm i diameter, förutsatt att detta inte sker på kulturhistoriskt värdefulla ytskikt.
5. I byggnader av kategori A får ingrepp inte heller göras i äldre fast inredning. Även invändigt underhåll ska utföras med material och metoder som är anpassade till byggnadernas egenart och med sådan varsamhet att det kulturhistoriska värdet inte minskar. I SMönstersalsbyggnaden (210) gäller detta mönstersal, modellsal och trapphus. Den västligaste av de fyra sektionerna i Inventarietkammare I (304) ska bevaras i ursprungligt skick och får inte inredas till annat ändamål.
6. Teknisk utrustning i Gamla pumphuset (384), Spirkranen vid Västra kölhavningsbron (269), urverk i

Amiralitetsklockstapeln (551) och tidkulan på
Inventariekammare I (304) ska bevaras.

Om det finns särskilda skäl får, enligt 7 § förordningen (2013:558) om statliga byggnadsminnen, byggnadsminnet ändras i strid mot skyddsbestämmelserna. Ansökan om tillstånd till sådan ändring lämnas på en särskild blankett till Riksantikvarieämbetet.

Kommentarer till skyddsbestämmelserna

Beroende av skyddsvärdet har de skyddade byggnaderna indelats i tre kategorier enligt följande:

A. Skyddade byggnader med skyddsbestämmelser även för interiören

Till denna kategori har förts de byggnader vars värdefulla interiörer kan och ska hanteras med särskilt hög ambitionsnivå. Som fast inredning räknas väggpaneler, dörrar, fönster, dörr- och fönsteromfattningar, spismurar, kakelugnar, takarkitektur, golv med mera.

B. Till exteriör, stomme och plan skyddade byggnader

Hit hör de byggnader som i större eller mindre omfattning har skyddsvärda interiöra delar, men som måste kunna användas i en löpande verksamhet.

C. Till exteriör skyddade byggnader

Hit hör övriga byggnader, som saknar skyddsvärda interiörer, men vars exteriör har stort kulturhistoriskt värde och/eller byggnader som har betydelse för helhetsmiljön. Hit räknas också murar och anläggningar som är av rent teknisk natur som till exempel Spirkran och Polhemsdockan.

Begreppsförklaringar

Med *mark* avses den jord som omger byggnaderna med eller utan beläggning och anlagd växtlighet.

Med *vegetation* avses trädrader, trädgrupper, enstaka större träd, planterade buskar, häckar, gräsmattor och perenner. Med trädgrupper avses medvetet anlagda grupper av träd av samma art.

Med *vård och underhåll av byggnader* avses åtgärder för skötsel som behövs för att vidmakthålla en byggnads tekniska egenskaper och utseende. Underhåll avser både arbeten som måste göras vid upprepade tillfällen och speciella åtgärder som ska hålla byggnaden i gott tekniskt skick. Till underhåll räknas inte åtgärder som tillför en byggnad nya egenskaper, till exempel en ny kulör. Exempel på underhållsåtgärder är: ommålning, putslagning, lagning av tak och utbyte av skadade delar, dock inte omläggning av alla takytor eller att putsa om hela byggnaden.

Med *material och metoder som är anpassade till byggnadernas egenart* avses material och metoder som ursprungligen användes när en byggnad eller byggnadsdel uppfördes. I de delar av byggnadsminnet där kulturhistoriskt relevanta material fortfarande används får dessa inte ersättas med andra material. Med metoder avses bland annat bearbetning av trä och applicering av puts och färg.

Med *stomme* avses byggnadens konstruktiva/bärande delar såsom bjälklag, balkar, pelare, valv, takstolar, bärande ytterväggar och bärande innerväggar, murar, murstockar och grundkonstruktioner. Till stomme räknas inte de ytskikt som finns på bärande konstruktioner, till exempel putslager, färgskikt och golvmaterial.

Med *planlösning* avses det sätt rummen eller utrymmen i en byggnad är fördelade och belägna i förhållande till varandra. Med förändring avses till exempel rivning av väggar, trappor, upptagning eller igensättning av dörröppningar, ändring av kommunikationsvägar, rumsformer och rumsvolymer samt delning av rum med väggar eller bjälklag.

Med *fast inredning* avses det varmed byggnaden blivit försedd, om det är ägnat till stadigvarande bruk för byggnaden eller del av denna. Fast inredning omfattar till exempel dörrar, fönster, lister, taklister, paneler, golvbeläggning, eldstäder och kakelugnar.

Med *ytskikt* avses samtliga lager, även underliggande, av färg, tapeter och puts liksom obehandlade ytor.

Upplysningar

Fornlämningar inom byggnadsminnet skyddas i förekommande fall enligt 2 kap. kulturmiljölagen (1988:950). Länsstyrelsen i Blekinge län är tillsynsmyndighet enligt kulturmiljölagen och prövar tillstånd till ingrepp.

Åtgärder, även tillfälliga, vid och i anslutning till fornlämning som ändrar byggnadsminnets karaktär är också tillståndspliktiga enligt förordningen (2013:558) om statliga byggnadsminnen.

Kulturhistorisk värdebeskrivning

Marinbasen Karlskrona är en bebyggelsemiljö som speglar en närmare 350-årig kontinuerlig marin verksamhet. Byggnader och anläggningar finns som till delar är bevarade ända sedan slutet av 1600-talet, då staden grundlades och örlogsflottans huvudbas flyttades hit. Sedan dess har en fortlöpande utveckling av skeppsbyggnadsteknik, material och stridstaktik skett. Detta har efterhand ställt nya krav och gett ändrade förutsättningar för hur verksamheten ska bedrivas. De äldsta byggnaderna som delvis var av provisorisk art har efterhand moderniserats eller ersatts av nya. Under alla år har nya byggnader uppförts på Marinbasen. Även om i första hand den praktiska och tekniska nyttan styrte placering och utformning av bebyggelsen så har i huvudsak en god helhetsmiljö åstadkommit. Detta ger även en upplysning om hur det marina försvaret utvecklats under den tid som basen har använts.

En kontinuerlig användning och det faktum att miljön varit förskonad från förstörelse i form av krigshandlingar eller bränder medför att byggnader och anläggningar är synnerligen välbevarade. Sammantaget är miljön som helhet unik, både i ett nationellt och i ett internationellt perspektiv.

Karlskrona är ett utomordentligt väl bevarat exempel på en, i alla delar, planerad europeisk örlogsstad, som influerats av äldre anläggningar i andra länder. Karlskrona har i sin tur tjänat som förebild för efterföljande städer med liknande uppgifter. Örlogsbaser spelade en viktig roll under de århundraden när storleken på ett lands flottstyrka var en avgörande faktor i europeisk realpolitik och Karlskrona är den bäst bevarade och mest kompletta av de örlogsbaser som finns kvar i Europa.

De välbevarade byggnaderna och anläggningarna i sin ursprungliga omgivning har ett stort kulturhistoriskt värde. Helhetsmiljön med byggnaderna, deras placering och nära relation till vattnet och örlogshamnen ger tillsammans en god helhetsupplevelse av hur verksamheten bedrivits genom åren. De öppna och obebyggda ytorna och mellanrummen kring byggnaderna är i sig av stort värde. Utblickar och synliga samband mellan olika delar av de tidigare verksamhetsområdena är viktiga för att förstå hur dessa använts och disponerats.

Historik

Stadens grundläggning

Under Karl XI:s regeringstid togs 1679 beslutet att anlägga Karlskrona. Sverige var då en stormakt och hade erövrat land runt Östersjön. Centrum för det nya riket hade därmed förflyttats söderut. För att kunna behålla kontrollen över handel och sjöfart beslöt man att anlägga en ny stad med en isfri hamn. Man valde av strategiska skäl Trossö, som låg mitt i det nya stormaktsväldet. 1680 fick Karlskrona stadsprivilegier, samtidigt drog man in rättigheterna för de intilliggande städerna Kristianopel och Ronneby, för att tvinga köpmännen att flytta till den nya staden.

Karlskrona anlades på obebyggd mark, och byggdes snabbt. Under de första årtiondena uppfördes nästan hela stadsområdet, och staden blev snart rikets tredje största. Karlskronavarvet var i själva verket en utlokalisering av verksamheten på Skeppsholmen i Stockholm och det enda varvet av betydelse i landet. Personal, skepp och material flyttades ner.

I Karlskrona placerades generalamiralen och flottans befälhavare Hans Wachtmeister. Flera krafter engagerades för att utarbeta stads- och befästningsplaner och byggnader, bland annat fortifikationsofficeren Carl Magnus Stuart och arkitekterna Erik Dahlberg och Nicodemus Tessin d. ä. Planer i barockstil med typiska rut- och strålnät diskuterades. Den första stadfästa planen var undertecknad av Erik Dahlberg 1683. På Trossö skulle det längst söderut finnas en örlogshamn, bostäder för borgerskapet i norr, en hamn för köpmännen och bostäder i väster, och på den östra sidan andra anläggningar för marinen. En befästningsring med ett stort antal bastioner var tänkt att uppföras som skydd mot anfall. Planen reviderades senare, och vid det faktiska utförandet fick man

anpassa sig både efter terrängen och efter de ekonomiska förutsättningarna.

De äldsta varvsbyggnaderna liknade dem som fanns vid andra varv i Europa, men uppfördes huvudsakligen i trä. De byggnader som finns bevarade idag är i hög grad präglade av olika tiders restaureringsideal. Den äldsta byggnaden är Amiralitetskyrkan som invigdes 1685. Man har antagit att kyrkan har ritats av Erik Dahlberg, men på dennes plan från 1683 fanns den inte med. Det är en korsformig centralkyrka, i karolinsk klassicism, som ursprungligen var tänkt som ett provisorium. Under 1840-talet kläddes den med oljefärgsmålade paneler, och på 1970-talet rödfärgades den med intentionen att efterlikna den ursprungliga kyrkan. På en av Trossös högsta punkter byggdes klockstapeln, ursprungligen byggd för örlogsvarvet. Det är en monumental byggnad vars yttre erinrar både om fyrtorn och romantiserande borgarkitektur.

Material- och råvaruhanteringen lokaliserades tidigt till Lindholmen och Söderstjärna. Till de äldsta byggnaderna hör Gamla Badstugan, numera Finska kyrkan, belägen på Söderstjärna, ursprungligen avsedd för tjärhantering, numera kontor och skollokaler. Den tillhör de få ursprungliga tegel- eller stenhusen på varvet. På en teckning av Karlskrona av Erik Dahlberg avbildade han byggnaden som ett hus med en lägre mittsektion, avslutat med två tvärställda byggnadskroppar. Det är en form som påminner om den 300 meter långa repslagarbanan, vars banhuvuden också är uppförda i sten.

Av de storslagna planerna på ett omfattande befästningsverk till stadens och varvets försvar utfördes bara en del. Bastion Aurora, byggd vid 1700-talets början är en del av detta. Mot utsidan finns en våning med skyttegluggar, prydd med en hörnkarnap, och på insidan finns kaserner. Även denna byggnad har omgestaltats flera gånger under årens lopp, och visar på hur befästningsanläggningar tidigt användes till olika ändamål som exempelvis sjukhus.

Flera nyttobyggnader uppfördes under 1720- och 1730-talen. Hampförrådets första del färdigställdes redan 1725 och en vinkel byggdes till 1767. Det är en nyttobyggnad klädd i rödfärgad panel. Senare byggdes Sängpersedelförrådet, Pjäsverkstaden och Tygkontoret, alla i en likartad saklig arkitektur typisk för tiden, där

byggnaderna anpassats för ändamålet utan någon särskild utsmyckning.

Under 1720-talet färdigställdes Polhemsdockan, en avancerad konstruktion som anses ha ritats av uppfinnaren Christopher Polhem och skeppsbyggaren Charles Sheldon. Öster om denna började man 1758 bygga linjeskeppet Prins Gustaf. Att bygga örlogsskepp kunde ta flera år i anspråk, varför det fanns behov av skydd mot väder och vind. Skeppet lades på en stapelbädd, och över denna uppfördes sedan det Stora Skeppsskjulet eller Wasaskjulet. Det byggdes efter ritningar daterade 1759 av arkitekten Carl Johan Cronstedt. Byggnadens yttre är präglad av dess konstruktion, med ett mansardtak som bärs av sex par stenpelare, och dess inre av en avancerad takstolskonstruktion.

af Chapmans tid

1782 utsågs skeppsbyggaren och översten Fredrik Henrik af Chapman till chef för varvet. Han utnämndes sedan till varvsamiral och var mellan 1783–1793 ansvarig för all verksamhet vid varvet. Hans uppdrag var bland annat att skapa en ny flotta till Gustav III. En stor mängd fartyg byggdes i Karlskrona från 1780-talet till slutet av seklet. I början av 1780-talet uppfördes också en mängd byggnader. Af Chapman hade ett givande samarbete med Carl August Ehrensvärd. Denne var bland annat arkitekt och militär, hade genomfört resor i Italien och var starkt påverkad av nyklassicismen.

En av de byggnader som har förknippats med denna tid är Bildhuggarverkstaden, som idag endast är en del av den ursprungliga, förmodligen ombyggd flera gånger, och dessutom flyttad. Verkstaden är klädd med rödfärgad panel och försedd med en tempelgavel med en maskaron prydd fronton som bärs upp av toskanska pilastrar.

För af Chapman uppfördes 1781 en ny bostad, idag kallad Chapmanbostället, eller

Varvschefs bostället. Till huvudbyggnaden, som har en portik med toskanska kolonner och pilastrar, hör två flyglar:

Ekipagemästarebostället och Tygmästarebostället. Anläggningen är uppförd i timmer och panelbeklädd, här ingår även två vedbodnar, uthus, avträde, tvättstuga, och förrådsställare. Det är en väl

sammanhållen traditionell herrgårdsanläggning med kvardröjande drag från rokokon.

1782 uppfördes Materialförrådet som har en mycket välbevarad interiör, då den sedan byggnadstiden endast brukats som förråd. Intill finns Chapmanporten som ligger som en fond framför varvschefens bostad.

En viktig byggnad är Inventarienkammare I, också uppförd under 1780-talet, som användes som förråd för tolv linjeskepp. Ursprungligen var tre likadana byggnader planerade men endast en uppfördes. Det är en monumental nyklassicistisk byggnad med kraftfulla profilerade taklister och gavelfält. Mellan Inventarienkammare I och Chapmanporten ligger Mönstersalsbyggnaden, som inrymde Mönster- och Modellsalshuset mm. Ritningarna är troligen utförda av af Chapman 1782, men det blev sannolikt färdigt sannolikt 1786. Mot en slätputsad fasad kontrasterar en asymmetriskt placerad tempelgavel i trä, med kannelerade kolonner och korintiska kapitäl, krönt av en ornamenterad fronton. Mot baksidan finns en framspringande fronton på murade pelare. Intill uppfördes, troligen också under 1780-talet, det som från början kallades Gamla Tackelkammaren. Ekipagekontoret är en rest av denna numera till stora delar rivna byggnad.

1800-talet

Några av de enklare nyttobyggnaderna från tiden kring 1800 och framåt finns ännu bevarade, till exempel Inventarienkammare II, en större enklare förrådsbyggnad av trä som uppfördes på Lindholmen 1843.

1809 uppfördes Gamla kansliet i panelklätt timmer, med en fronton och markerad fris utmed taksprånget, och mycket fint utarbetade snickerier och fönsterbröstningar. Sjöofficersmässen är en äldre byggnad som flyttats under 1820-talet, och senare byggts om och till vid flera tillfällen. Här finns en del välbevarade interiörer från sent 1800-tal och tidigt 1900-tal. Gamla Högvakten var tidigare genom sin position, vänd mot staden, huvudentré till Örlogshamnen. Den uppfördes 1821, och är en stram byggnad med ett utskjutande mittparti med en överbyggd arkad med bågvalv på murade pelare.

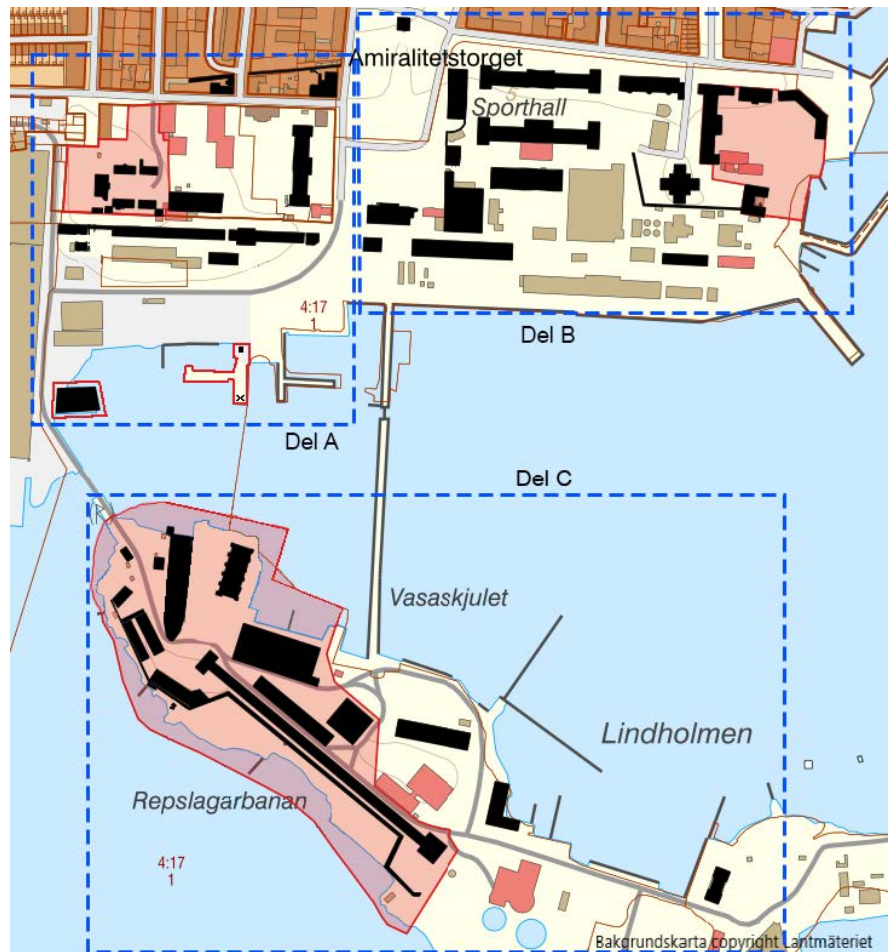
1900-talet

Förändringar i beväringssystemet och den slutligen 1901 inrättade allmänna värnplikten medförde att en mängd större byggnader behövde byggas. I Karlskrona uppfördes ett stort antal byggnader vid denna tid, och de utformades som andra samtida militära byggnader i landet. De är välbevarade och tämligen oförändrade.

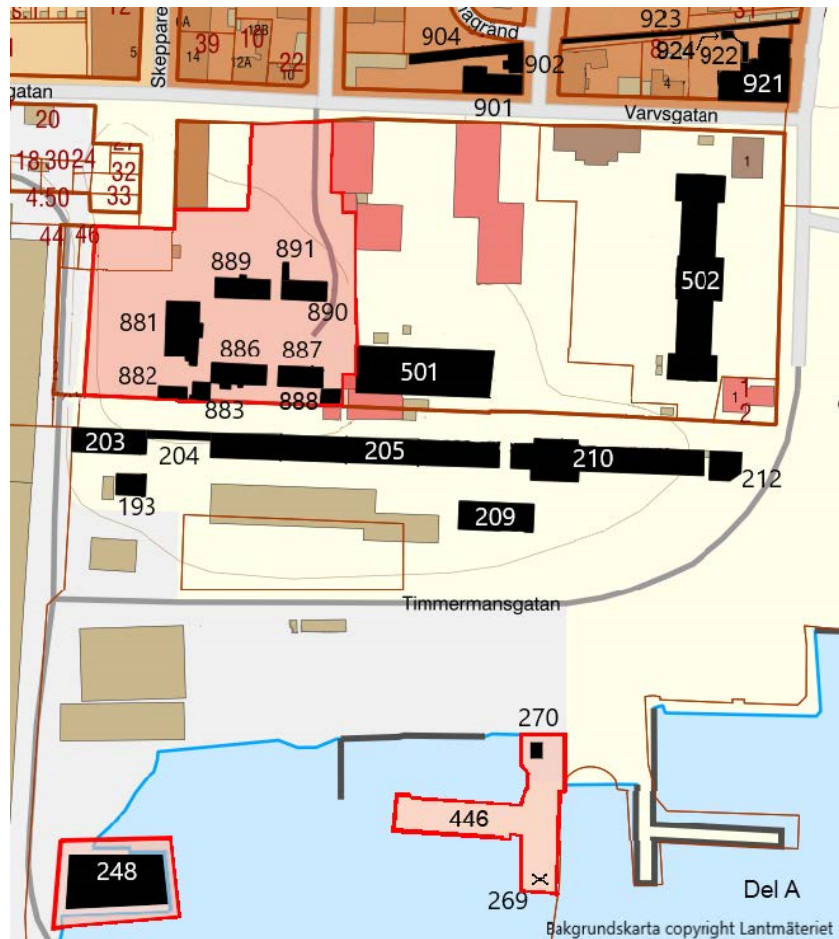
Trolle Gymnastikbyggnad, som uppfördes 1895, är av en vanlig typ som funnits på ett stort antal regementen runt om i landet. Samma år uppfördes även Kasern Najaden. Byggnaden består av omväxlande tvärställda och längsgående huskroppar med olika höjd, och med sadeltak omväxlande med säteritak som skapar en dynamik i byggnaden. Tyghuset är uppfört 1904, med en symmetrisk uppbyggnad och ett tydligt centralmotiv. I stil anknyter det med sin delvis släta delvis rusticerade fasad till både kasern Najaden och Gymnastikbyggnaden.

Kanslihuset uppfördes 1905 som administrationsbyggnad. Byggnaden är medvetet utformad med en mer bearbetad entrésida mot gatan och staden, medan den sida som är vänd mot kaserngården har ett mer avskalat och förenklat utseende. Det är ett exempel på ett funktionstänkande som sedan lång tid tillbaka tillämpades inom den militära byggnadskonsten. Ankarstierna exercishus är också ett exempel på vanligt förekommande exercishus som funnits på ett stort antal regementen. Byggnaden anknyter till de övriga med sina rusticerade lisener omväxlande med släta murpartier. Kasern Jarramas uppfördes 1905 mittemot Kasern Najaden, med en liknande uppbyggnad som denna, men med det mer förenklade formspråk som då hade börjat tillämpas. Det är intressant att både kasernerna Najaden och Jarramas fått samma form, med de avslutande tvärställda säteritaksförsedda byggnadskropparna som påminner om Repslagarbanans banhuvuden. Därigenom har de ärvt ett uttryck från en av Örlogsvarvets i Karlskronas tidigaste byggnader.

Marinbasens modernaste byggnad som är byggnadsminne är den så kallade MTB-hallen, Motorverkstaden eller Motortorpedbåtshallen, som uppfördes under andra världskriget för underhåll och förvaring av lätta torpedbåtar.

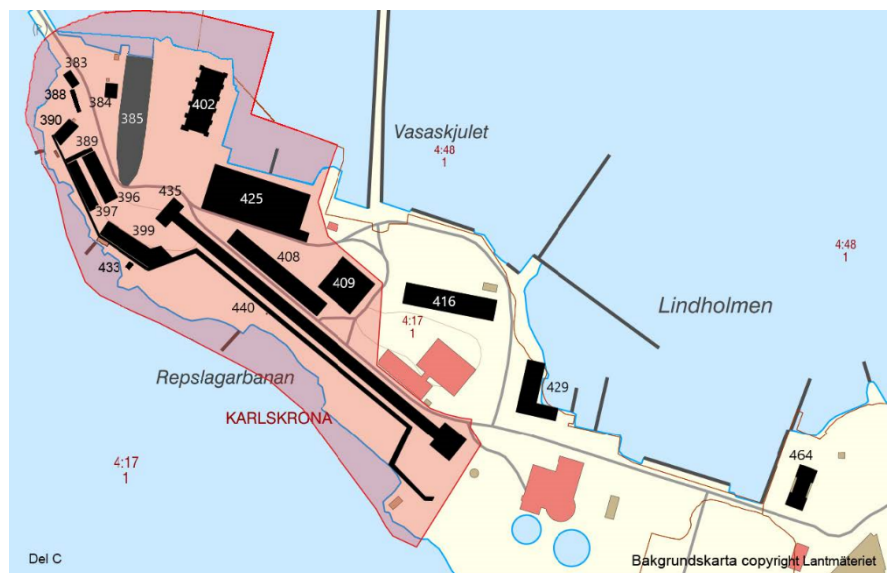
Översiktskarta. De tre skyddsområdena är markerade med skuggad bakgrund omgiven av heldragen gränslinje.

Delområde A. Gröna gången, Hokvinden och Västra kölhavningsbron.
Utpekade byggnader och anläggningar är markerade med svart.

Delområde B. Auroraparken. Utekade byggnader och anläggningar är markerade med svart.

Delområde C. Västra Lindholmen. Utekade byggnader och anläggningar är markerade med svart och mörkgrått.

SWEDISH NATIONAL HERITAGE BOARD
RIKSANTIKVARIÉÄMBETET